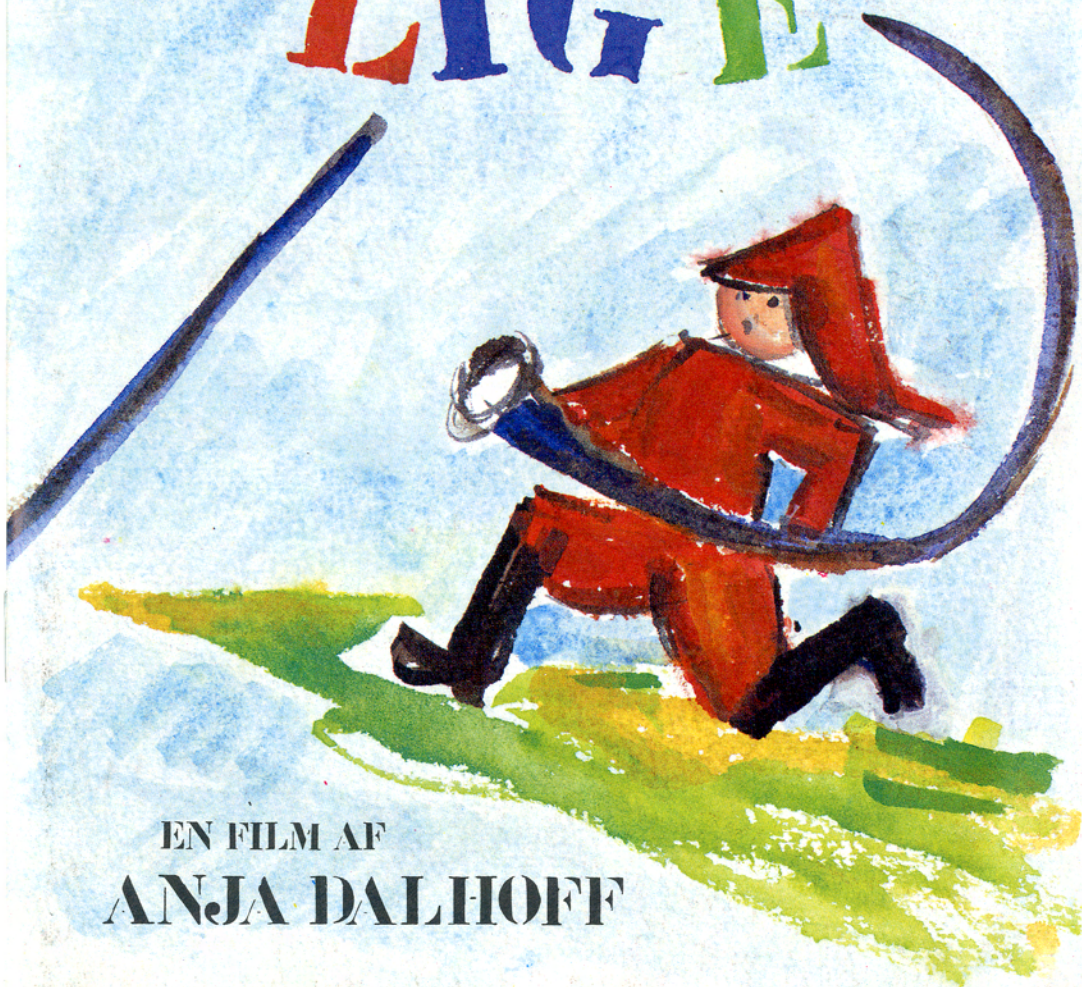

VI LEGER LIGE

EN FILM AF
ANJA DALHOFF

Vi leger lige...

27 min. Danmark, 1990.
Kamera og instruktion: Anja Dalhoff.
Fotoassistent: Nikolaj Østergaard.
Lyd: Nana Gravesen.
Klip: Jørgen Kastrup.
Musik: Morten Kærså.
Fagkonsulent: Anne Ervolder.
Oplæg til film og speak: Svend Bak og Anne Ervolder
(BUPL, Pædagogisk udvalg).
Instruktørassistent: Rikke Andreasen.
Indtaling: Terese Damsholt.

Produktion: Jens Ravn Film.
Filmen er produceret for BUPL med støtte fra Statens Filmcentral.

Video nr. V37-062
Decimalnr. 37.1478

Denne pjece er udgivet af Statens Filmcentral, 1990.
Oplæg til teksthæfte: Svend Bak og Anne Ervolder. Fotos: Anja Dalhoff.
Forside og layout: Ida Ferdinand. Sats: Andreas Steinmann. Tryk: Set-Off.

VI LEGER LIGE...

At lege er at spejle livet.
Som at dreje et kalejdoskop.
Mønstre brydes - nye dukker frem.
At lege er at give livet facetter og farve.

Filmen **Vi leger lige...** er kalejdoskopiske billeder - som legen selv. Billeder af børns leg, hvor rollelegen og respekten for rollelegen er sat i focus. At lege er noget vi alle kender til. Vi erindrer måske, hvordan vi legede da vi selv var børn. Eller vi kender legen fra egne børn eller de børn, vi dagligt omgås. De fleste af os oplever legen som noget med glæde, fantasi og udfoldelse. Legen optager en stor del af barnets hverdag. Det gør den fordi legen for barnet både er vigtig og dybt alvorlig. Det kan slet ikke lade være med at lege.

Vi leger lige... henvender sig til forældre, pædagoger, uddannelsesinstitutioner og til alle, der interesserer sig for børns opvækst og barndommens betydning.

Legens univers

I legen spejler barnet verden.

I legen digter, synger, bevæger, organiserer, samarbejder, forhandler, improviserer og eksperimenterer barnet uden grænser i tid og rum.

Respekt for legen

I princippet er det ligegyldigt, om de voksne giver børnene lov til at lege. De gør det alligevel.

Respekt for legen er respekt for barnets egen virksomhed. Set i dette perspektiv betyder det, at der skal gives børnene både tid og plads til at lege.

Rollelegen er kulturbundet og har sit hovedtema i de sociale relationer. Hvordan mennesker omgås indbyrdes og hvilke roller de har. Det betyder at børnene har et ønske om at gøre som de voksne og have de roller, som hører til at være voksen. Det vil sige, hvordan de voksne omgås hinanden og hvilke roller de har, bestemmer en stor del af børnenes leg. Børnene ønsker at gøre som den voksne og lege de roller, som hører til de voksnes liv.

Vi ser børn lege temaer fra voksenverdenen som far-mor-barn, buschauffør, kassedame og lign. Temaer fra voksenlivet, som de kender til. Børns dagligdag er kendetegnet ved, at de stort set er isoleret fra de voksnes liv og arbejdslivet. Det betyder, at de kommer til at mangle en mængde informationer om, hvordan de voksne rent faktisk opfører sig og handler i forhold til hinanden.

På den anden side har børn et ønske om at forstå verden og derfor et behov for at få informationer om, hvordan de voksne udfolder sig i forhold til hinanden. Dette behov dækker de i høj grad ved at søge informationer fra massemedierne.

Hvad sker i rollelegen?

I rollelegen omsætter børnene deres indtryk og erfaringer. Herved udvikles både følelser, fantasi og tænkning.

At lege er at lade som om. At skabe en model af virkeligheden. Barnet ønsker at opleve verden, at kunne noget, at handle.

I rollelegen f.eks. far-mor-barn eksperimenterer barnet og udvikler sin kunnen, sin viden, samarbejdsevnen og evnen til indlevelse i andre mennesker. Legen er barnets særlige måde at tilegne sig menneskelige erfaringer på, og barnet bruger de voksne som modeller.

Når børn leger sammen skal der samarbejdes. Børnene er følelsesmæssigt dybt engageret, så begreber som moral, holdninger og social forståelse bliver vigtige elementer i legen.

Det kræver vilje og udholdenhed at gennemføre det legeforløb, man har sat sig for. Derved udvikles barnets koncentration. Der skal planlægges,

organiseres og koordineres. Alle egenskaber vi i vores samfund værdsætter højt. Det er derfor vigtigt, at vi giver barnet mulighed for at fordybe sig i og opleve glæden ved at kunne organisere og gennemføre sin virksomhed.

I gennem barnets opvækst bliver barnets lege mere og mere komplicerede. Der inddrages mange elementer - bygges modeller af byer, laves dukkehusarrangementer o.lign. Legen kan efterhånden få en mere abstrakt karakter og til tider næsten udelukkende foregå i fantasien, støttet af sproget og børnenes indbyrdes samtale eller tegninger og modeller, de laver i forbindelse hermed.

Filmens temaer

Legen er som en berettende dialog

At lege rolleleg er at overtage menneskers roller i forbindelse med deres handlinger og deres adfærd.

Indholdet i legen og legeforsøbet er afhængigt af, hvor stort kendskab barnet har til det tema, legen ønskes bygget op omkring. Hos drengene ses rollerne ofte præget af de medieskabte billeder.

I filmen ser vi tre fire-femårige drenge lege Batman.

Rollen som Batman indebærer, at børnene må overtage de regler, der gemmer sig bag rollens sociale funktion.

Måske er drengenes kendskab til, hvad denne rolle indebærer, ikke fyldestgørende nok, så legen udvikler sig til en diskussion om, hvem der er stærkest og hurtigst, Batman eller Robin.

Det er imidlertid karakteristisk for rollelegen, at en del af denne foregår i tankeverdenen, og at legens handlinger forvandles til indre billeder. Børnene må, for at fastholde de indre billeder, holde så meget af den ydre verden ude som muligt. Men samtidig betyder børnenes indbyrdes dialog, at forestillingerne bliver tydeligere, mere konkrete og detaljerede. Herved trænes evnen til at forestille sig. Og virkeligheden bliver mere begribelig.

Lægeleg

For de fireårige er det temaet, der bestemmer hvilke roller, der hører til legen og hvilke handlinger, der udføres.

At lege læge kræver, at man har kendskab til de funktioner og handlinger, der hører til rollen. Legen er centreret om forholdet mellem patient og læge.

I legen bliver de enkeltes erfaringer gjort til fælles erfaringer. Børnene hjælper hinanden til at kunne lege legen.

Forhandlinger og aftaler er vigtige elementer i en leg, der bygger på et tema og kræver koordinering af rollerne. Disse forhandlinger foregår løbende: ved etableringen af legen og hver gang legen ændrer karakter, når nye roller fordeles osv. På denne måde opøves samarbejds- og kommunikationsevne.

Brandmandsleg

Efter et besøg på den lokale brandstation, hvor brandchefen har gjort meget ud af at fortælle små historier fra sit arbejde og indvie børnene i, hvilke funktioner, der hører til jobbet som brandmand, er der stof til børnenes brandmandsleg i flere dage.

Mange små detaljer har fanget børnenes opmærksomhed og bliver flittigt inddraget i legen. De voksne kan sikre at børnene får oplevelser og informationer til at berige og udvikle legen.

Når små og store leger sammen

At lege børnehave er noget de fleste børn kender til. De treårige børn bliver af de fire-femårige tildelt roller som "lille". De yngste børn leger med på deres præmisser og ud fra de forestillinger og konkrete erfaringer, der er knyttet til deres hverdag.

Børnene må i løbet af en legeproces løse en række problemer. De voksne kan indgå i legen, virke støttende, være med til at udvikle dynamikken i legen eller hjælpe enkelte børn til at få tildelt en rolle. Det kræver imidlertid, at det foregår på legens præmisser. Respekterer man ikke legens særlige form, går legen i stå. Børnene kan ikke på een gang forholde sig konkret til de voksnes forventninger og bibeholde legens særlige "som om" form på det abstrakte niveau.

Optakt til legen

Barnet har fra fødslen behov for at kommunikere med andre mennesker. Det er som regel barnets forældre, der introducerer den første kommunikationsleg for barnet. Med lyde, mimik og små bevægelser understøttet af og i tæt og tryk kontakt med den voksne, oplever barnet, at leg er forbundet med lystfølelse. Det er sjovt at lege.

Senere rettes barnets opmærksomhed mod ting og genstande, som det får lyst til at håndtere og lege med. Det efterligner små simple handlinger. Som den voksne gør det. Barnet har fortsat brug for at blive understøttet af den voksne. Dialogen med den voksne omkring det, barnet gør, har stor betydning for barnets lyst til legen.

I de toåriges leg ses rollen f.eks. "at være mor" i sin kimform. Børnene inspireres af hinanden, selvom de leger ved siden af hinanden og tilsyneladende er optaget af hvert sit.

Dukkehuslegen

Et legetema kan gennemspilles med levende roller eller med dukker. Handlingen behøver ikke at være fastlagt på forhånd. Dukker får lov at gøre ting, barnet selv har oplevet. Sproget virker styrende på handlingerne, kan understøtte dem eller helt erstatte dem.

Er man flere om legen, udvikles den i dialogen omkring, hvad dukkerne gør. I filmens dukkehusleg, leger Sofies mor med på legens vilkår. Hun supplerer legen, giver den nye muligheder.

De seksåriges leg

Hos de seks-årige har legen skiftet karakter. Legen bliver nu iscenesat som en vellignende model af virkeligheden. Der udformes et sceneri, hvor det ikke længer er rollerne, der bestemmer rammerne for handlingen - men snarere en dramatisering af temaet. Oftest foretrækkes bestemte legetemaer, og der inddrages mange materialer til iscensættelsen. I lange perioder foretrækkes den samme leg.

Det kan være meget følsomt at lege sammen. Opstår der konflikter, løses de uden for legen. Der må indgås mange kompromisser undervejs. Det udvikler børnenes samarbejdsevne, og de lærer indlevelse og medfølelse. De overskrider den egocentriske tænkning, hvilket vil sige, at de bliver i stand til at kunne sætte sig i en andens sted.

Pige- og drenglege tager udgangspunkt i forskellige temaer. Drengene foretrækker temaer fra den store verdens dramatik. Krig med jagerfly,

ubåde og missiler. Eller temaer inspireret af science fiction med rumfly, mærkelige væsener fra fremmede kloder m.m.

Det er fra den hjemlige arena eller i eventyrverdenen, at pigerne henter deres inspiration. Prinsesseleg med tylskørter, slør og sminkning hører blandt pigernes favoritter.

I denne drama-fantasileg søger børnene nu ikke længere modeller i de voksnes handlinger men i forestillinger om, hvordan verden ser ud eller bør være. Det er de store livsspørgsmål og barnets personlige holdning til virkeligheden, der nu er i centrum.

I legen digtes historien undervejs og situationerne skifter hele tiden. Børnene instruerer hinanden gennem fortællingen. Formen er tidløs. Som i et eventyr.

Der bruges et karakteristisk legesprog, der i legens iscenesættelse foregår i datid.

“Så kom der pludselig...” “Skal vi ikke sige at jeg var...” eller “så skete der – helt mærkeligt...”.

De seksåriges leg er koncentreret om, hvad man gør eller ikke gør. Om normer og adfærd. Herved medvirker legen til at udvikle væsentlige sider af barnets moralbegreber.

At lege er at bestemme selv

Hos mindre børn er det i høj grad materialet, der giver legetemaet retning. Senere tillægger børnene selv materialet de egenskaber, der ønskes. Hvor udførelsen af handlingerne er vigtigst hos de yngre børn, har rollens indhold afgørende betydning for de større børn. Nogle roller er mere attraktive end andre. At være “hund” har i mange år været en efterstræbt rolle. Hvorimod rollen “far” kan være vanskelig at få afsat. Det fortæller os, at børn må have informationer og erfaringer, for at kunne lege.

Som voksne har vi en særlig forpligtigelse til at give børnene alsidige oplevelser og gøre deres barndom meningsfuld.

Anne Ervolder

**STATENS
FILMCENTRAL**